

*Меѓународен научен симпозиум „Романизирање на ориентални богови? Религиски трансформации во балканските провинции во римско време. Нови наоди и нови сознанија“*

Во Македонската академија на науките и уметностите од 18ти до 21ви септември 2013 година се одржа меѓународниот симпозиум „Романизирање на ориентални богови? Религиски трансформации во балканските провинции во римско време. Нови наоди и нови сознанија“ како резултат од неколкугодишната соработка со Универзитетот од Лајден, како и оној од Тулуз.

Овој, пред сè, археолошки собир, имаше една определена цел – да поврзе група научници кои истражуваат во областа на таканаречените „ориентални религии“ на подрачјето на Балканот во римско време. Акцент беше даден на зближувањето на новите теориски согледувања од Лајденската школа со новите истражувања од балканските земји, особено од Македонија. Токму поради специфичноста на темата, покани беа упатени кон внимателно одбрана група на археолози, епиграфичари, историчари и класичари кои веќе имаат прикажано значајни резултати од оваа, не толку широка област. Присутни беа 30 учесници од 9 земји; Холандија, Франција, Белгија, Хрватска, Србија, Бугарија, Грција, Канада и Македонија. Собирот имаше камерен карактер, згуснувајќи ги притоа знаењата околу важните прашања на зададената тема.

Симпозиумот го отворија претседателот на МАНУ акад. Владо Камбовски и акад. Вера Битракова - Грозданова по кои следеше воведното излагање на проф. Laurent Bricault (Тулуз), *Cultes orientaux, égyptiens, alexandrins, osiriens et isiaques: identités plurielles et interpretations variae* со кое се даде преглед на развојот на научните дискусии на темата и насоката во која се одвиваат.

На симпозиумот, во текот на двата дена резервирани за работни сесии, беа одржани следните предавања: Вера Битракова – Грозданова (Скопје), *Les cultes orientaux dans la Haute Macedoine et leur survie et leur adoption au temps romain*; Pericles Christodoulou (Брисел), *Sarapis, Isis and the emperor*; Силвана Блажевска, Јован

Радњански (Стоби), *The temple of Isis at Stobi*; Eva Mol (Јајден), *Ritual dynamics, material culture, and religious experience in context through place-making of Isis sanctuaries in the Roman world*; Mladen Tomorad (Загреб), *Shabtis from the Hellenistic and Roman periods: the problem of the previous typologies and a proposal for a new classification*; Despina Ignatiadou (Солун), *The burial of a priestess of Aphrodite-Isis in Neapolis, Thessaloniki*; Inga Vilogorac Brčić (Загреб), *The dendrophori of Colonia Pola*; Željko Miletić (Задар), *Identification of oriental figures depicted on military stelae from the Tilurium workshop*; Palma Karković Takalić (Ријека), *Presence of the Archigalli on the Eastern Adriatic coast. Examination of their role in the cult of Magna Mater and Attis*; Silvia Bekavac (Задар), *Cognationes Salonitanae – early stage of development, transformation and features of Metroac society*; Ante Rendić Miočević (Загреб) *The Mithraic cult in the territory of Prozor, the Roman city of Arupium, in the region of Lika*; Steven Hijmans (Алберта), *Whose Mithras? Foreign cults and the cookie-dough style in Rome's Northern Balkans*; Александра Николоска (Скопје), *Evidence of “oriental” and mystery cults from the Republic of Macedonia*; Ратко Дуев (Скопје), *Orientalising the Greek and Roman supreme gods*; Vladimir Petrović (Белград), *The cult of Jupiter Dolichenus in Moesia Superior: mining aspects*; Dilyana Boteva (Софија), *Romanising an Oriental God? Some iconographic observations on Sabazios*; Eleni Tsatsou (Солун), *“Φυλακτήρια πρὸς δαίμονας, πρὸς φαντάσματα, πρὸς πᾶσαν νόσον καὶ πάθος”*: *the use of amulets in Greco-Roman and Late Antique Macedonia*; Ленче Јованова (Скопје), *About some of the oriental cults in the Skopje-Kumanovo region*; Nadežda Gavrilović (Белград), *Minor Asian and Syrian cults and their main traits in the territory of the Central Balkans*; Ljubica Perinić (Загреб), *Oriental elements of the Silvanus cult figure in Dalmatia*; Славица Бабамова (Скопје), *Possibilities of discovering oriental influences in Macedonia – epigraphical evidence*; Dragana Grbić (Белград), *Dii Paterni and national clubs. The epigraphic evidence for the Anatolian cults in the Roman province of Upper Moesia* и Sanja Pilipović (Белград), *All-seeing Helios: the example of the mirror from Viminacium (Upper Moesia)*.

Последниот ден од симпозиумот беше резервиран за посета на археолошкиот локалитет Стоби и на новооткриениот храм на Изиди, централниот објект на собирот, каде се одржаа *in situ* дискусии и беше презентирани останатиот археолошки материјал.

Покрај презентацијата на археолошкиот материјал поврзан со наслованата тема, меѓу излагањата во голема мера беа презентирани и анализи, а особено беше нагласена интерпретацијата на наодите од Македонија. За време на дискусиите на крајот на

работните денови се отворија расправи околу повеќе важни прашања од областа на духовната култура на Балканот во римско време и се дојде до заклучок дека овој тип на симпозиум би требало да продолжи во текот на следните години.

акад. Вера Битракова Грозданова